

מדינת ישראל

משרד האוצר - אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון

ה' בשבט התשע"ז
1 בפברואר 2017

חוזר גופים מוסדיים 2015-383
סיווג: כללי <טייטה>

הוראות לעניין בחירת קופת גמל - תיקון - טייטה

בתוקף סמכותי לפי סעיף 20(ג) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן - **חוק קופות גמל**), אני מורה כלהלן:

1. כללי

סעיף 20(א) לחוק קופות גמל קובע כי עובד הזכאי להצטרף כעמית לקופת גמל, לפי כל דין או הסכם, לרבות הסכם קיבוצי, או להמשיך ולהיות עמית בקופת גמל כאמור, רשאי לבחור, בכל עת, כל קופת גמל המיועדת למטרה של קופת הגמל כאמור, והכל בכפוף להגבלות על צירוף עמיתים שנקבעו בתקנון קופת הגמל ולהגבלות על הפקדת כספים על פי סעיף 22 לחוק קופות גמל. עוד נקבע כי מעסיקו של עובד כאמור לא יתנה את תשלום הכספים לקופת הגמל בעד עובדו ואת שיעור ההפקדה בעדו בכך שיופקדו בקופה מסוימת, בסוג מסוים של קופות או בקופה שיבחר העובד מתוך רשימה מסוימת של קופות, והכל אף אם נקבע אחרת בדין או בהסכם.

סעיף 20(ב) לחוק קופות גמל קובע כי מעסיק רשאי להפקיד תשלומים בעד עובד שלא בחר קופת גמל, על אף שניתנה לו הזדמנות לעשות כן, לקופת גמל שנקבעה בדין או בהסכם או מכוחם. בסעיף 20(ג) נקבע כי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון רשאי לתת הוראות לביצוע סעיף זה.

בשל מאפיינים ייחודיים לבחירת קופת גמל על ידי עובדים, ובכלל זה מורכבות התחום, חלוף הזמן ממועד ההצטרפות לקופת הגמל ועד למועד מימוש הזכויות בעת הפרישה לפנסיה, נטייה לדחות את ההחלטה בנושא החיסכון הפנסיוני והעדפה של צרכי ההווה על פני צרכי העתיד - עובדים רבים במשק מצטרפים לקופת ברירת המחדל שנקבעה לגביהם. משכך, ישנה חשיבות רבה לכך שקופת הגמל שנקבעה כקופת ברירת מחדל, תיתן מענה מיטבי, ככל הניתן, לצרכי העובדים בשים לב לתכליותיו של החיסכון הפנסיוני, תוך מזעור שקילתם של שיקולים זרים בהליך בחירתה.

נוסף על כך, יש עובדים, אשר לגביהם לא נקבעה בדין או בהסכם או מכוחם קופת גמל לצורך הפקדת התשלומים בשלהם. משכך, יש מקום לקבוע הוראות לעניין קופת גמל אשר אליה יופקדו התשלומים בעבור עובדים אלה, אשר לא בחרו בקופת גמל לאחר שניתנה להם הזדמנות לעשות כן.

חוזר זה קובע הוראות לעניין אופן בחירת קופת ברירת מחדל ואת התנאים הנדרשים מחברה מנהלת של קופת גמל אשר מצרפת לשורותיה עמיתים בהתאם להוראות סעיף 20(ב) לחוק.

2. הגדרות

"**המועד הקובע**" – 1 בנובמבר 2016; ואחת לשלוש שנים החל מיום 1 בנובמבר 2018;
"**כיסויים ביטוחים**" - כיסויים המפורטים בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כיסויים ביטוחים בקופות גמל), התשע"ג-2013;
"**צד קשור**" - כהגדרתו בתקנה 1 לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012;
"**קופת ברירת מחדל**" - קופת גמל שנקבעה בדין או בהסכם, או מכוחם, לצורך הפקדת תשלומים לפי סעיף 20(ב) לחוק קופות גמל, במקרה שבו עובד לא בחר בקופת גמל אחרת לאחר שניתנה לו הזדמנות לעשות כן.

3. צירוף עובד שלא מילא טופס הצטרפות והפקדת תשלומים בעבורו

א. חברה מנהלת של קופת גמל לא תאפשר הפקדת תשלומים של מעסיק בשל עובד שלא מילא טופס הצטרפות לקופת הגמל שבניהולה ולא תאפשר צירוף של עובד כאמור לקופת הגמל אלא בהתקיים אחד מהתנאים הבאים:

1) קופת הגמל היא קרן ברירת מחדל נבחרת שנקבעה לפי הוראות סעיפים 4 עד 6 לחוזר זה.

2) קופת הגמל היא קופת ברירת מחדל שנבחרה בהליך תחרותי בהתאם לתנאים שבסעיפים 7 עד 11 לחוזר זה.

ב. מעסיק יפקיד תשלומים בעד עובד שלא בחר בקופת גמל, לאחר שנתן לו הזדמנות לעשות כן, לאחת מאלה:

1) קרן ברירת מחדל נבחרת שנקבעה לפי הוראות סעיפים 4 עד 6 לחוזר זה.

2) קופת ברירת מחדל שנבחרה בהליך תחרותי בהתאם לתנאים שבסעיפים 7 עד 11 לחוזר זה.

3. [הופקדו תשלומים לחשבון חברה מנהלת בשל עובד שלא בהתאם לתנאים שנקבעו בסעיפים קטנים \(א\) ו-\(ב\), תשיב החברה המנהלת את התשלומים כאמור למעסיק באופן מיידי ותשלח הודעה למעסיק על התשלומים שהוחזרו, עילת השבתם ועל כך שהעובד לא צורף לקופת הגמל על כל המשתמע מכך.](#)

4. קרן ברירת מחדל נבחרת

א. לפני המועד הקובע, יקבע הממונה שתי קרנות פנסיה חדשות מקיפות לפחות, שכל אחת מהן תהווה קופת ברירת מחדל (להלן - **קרן ברירת מחדל נבחרת**).

ב. לצורך קביעת קרן ברירת מחדל לפי סעיף קטן (א), יקבע הממונה תנאים וקריטריונים, לרבות המועד והאופן שבו חברה מנהלת של קרן פנסיה מקיפה רשאית להגיש שיעורי דמי ניהול מרביים מיתרה צבורה ומהפקדות שתגבה מעמיתים, אם תיקבע כקרן ברירת מחדל נבחרת.

ג. קריטריונים לבחירת קרן ברירת מחדל נבחרת ייקבעו באופן שייתן יתרון לקרנות פנסיה שנתח השוק של כל אחת מהן מתוך סך ההפקדות לקרנות הפנסיה החדשות המקיפות, בשנה שקדמה למועד הקובע, עומד על 5% או פחות.

5. שיעור דמי ניהול של קרן ברירת מחדל נבחרת

- א. שיעור דמי הניהול שתגבה חברה מנהלת של קרן ברירת מחדל נבחרת מעמיתים שיצורפו אליה החל מהמועד הקובע וכל עוד היא קרן ברירת מחדל נבחרת למעט עמיתים שיצורפו אליה לפי הסכם קופת ברירת מחדל שנבחרה בהתאם להוראות סעיף 7 לחוזר זה (להלן - עמיתים חדשים), לא יעלה על שיעורי דמי הניהול שנקבעו בהליך קביעת קרן ברירת מחדל נבחרת לפי סעיף 4(ב).
- ב. על אף האמור בסעיף קטן (א) ובכל חוזר אחר, שיעורי דמי הניהול שתיגבה חברה מנהלת מעמית חדש שצורף אליה במהלך התקופה שבה היא נקבעה כקרן ברירת מחדל, יהיו בתוקף למשך 10 שנים לפחות ממועד הצטרפותו לקרן.

6. הודעה על קביעת קרן ברירת מחדל נבחרת

- א. הממונה יפרסם באתר האינטרנט של אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון, הודעה על קביעת קרנות ברירת מחדל נבחרות, לרבות פרטים בדבר הסדר דמי הניהול המרביים בהן.
- ב. מעסיק שלגבי עובדיו לא נקבעה קופת ברירת מחדל אחרת לפי סעיף 7, יידע את עובדיו לגבי אחת מקרנות ברירת המחדל הנבחרות ובדבר הסדר דמי הניהול המרביים שנקבעו לגבי הצטרפות אליה.

7. תנאים לבחירת קופת ברירת מחדל אחרת

- מעסיק או ארגון עובדים (להלן - מעסיק) רשאים להתקשר בהסכם פרטני עם חברה מנהלת של קופת גמל לקצבה או קרן השתלמות, לתקופה שלא תעלה על חמש שנים, לצורך הפקדת תשלומים בעבור עובדים שלא בחרו בקופת גמל לקופת ברירת מחדל, בהתקיים תנאים אלה:
- א. בחירת קופת ברירת המחדל תיעשה באמצעות הליך תחרותי, שמאפשר לכל חברה מנהלת המנהלת סוג קופת גמל שקבע המעסיק מבין הסוגים המפורטים בסעיף 2(ג) לחוק קופות גמל, הזדמנות שווה להשתתף בו (להלן - הליך תחרותי).
- ב. על אף האמור בסעיף קטן (א), בהליך התחרותי לא תוכל להיבחר חברה מנהלת שמתקיים בה אחד מאלה:
- 1) צד קשור שלה מספק שירותי סליקה של הכספים המופקדים בעד עובדיו של המעסיק לקופות הגמל, או נותן שירותי בקרה על הפקדתם, אלא אם שיעורי דמי הניהול שהציעה אותה חברה מנהלת בהליך התחרותי היו השיעורים הנמוכים ביותר שהוצעו בהליך התחרותי.
 - 2) היא או צד קשור שלה משווקים לעובדיו של המעסיק כיסויים ביטוחים משלימים לכיסויים הביטוחיים שנכללו בקופת ברירת המחדל, ואשר עלותם לא נגבית מתשלומי העובד, אלא אם שיעורי דמי הניהול שהציעה אותה חברה מנהלת בהליך התחרותי היו השיעורים הנמוכים ביותר שהוצעו בהליך התחרותי.
 - 3) היא או צד קשור שלה נותנים למעסיק טובת הנאה כלשהי, במישרין או בעקיפין.
- ג. העובדים יצורפו למסלולי ההשקעות והביטוח שהם מסלולי ברירת המחדל של קופת הגמל.
- ד. היקף הכיסוי הביטוחי במסלול ברירת המחדל שבקופת גמל לקצבה לגבי שכר היסוד של עובד יכול ללפחות את כל אלה:

1) כיסוי ביטוחי לסיכוני נכות של מבוטח שלפחות 25% מכושרו לעבוד נפגע מחמת מצבו הבריאותי, ושכתוצאה מכך אינו מסוגל לעבוד בעבודתו או בכל עבודה אחרת המתאימה לו לפי השכלתו, הכשרתו או ניסיונו.

2) כיסוי ביטוחי לסיכוני מוות שיכלול, בין היתר, תשלום קצבה לבן הזוג של המבוטח למשך שארית חייו.

ה. הקריטריונים והמשקולות שלפיהם יבחר מעסיק את קופת ברירת המחדל יהיו שקופים ויפורסמו לכל המתמודדים בהליך הבחירה.

8. קריטריונים לבחינת ההצעות בהליך תחרותי לבחירת קופת ברירת מחדל

בחירת קופת ברירת מחדל תיעשה בהתאם לקריטריונים אלה בלבד:

א. מדד השירות האחרון שפורסם על ידי הממונה לגבי החברה המנהלת של קופת הגמל ולגבי סוג קופת הגמל שקבע המעסיק בהליך התחרותי.

ב. תשואת קופת הגמל במסלול ההשקעות שהוא ברירת המחדל של הקופה. התשואה שתילקח בחשבון היא התשואה המצטברת במסלול ההשקעות שהוא מסלול ברירת המחדל של הקופה, לתקופה של חמש שנים, שסיומה ביום הראשון של החודש שבו פורסם המכרז לבחירת קופת ברירת מחדל. יובהר כי בשל התקופה שמחודש ינואר 2016 ואילך יילקח בחשבון ממוצע התשואה המצטברת במסלולי ברירת המחדל של קופת הגמל לקצבה לעמיתים שאינם מקבלי קצבאות. בשל התקופה שלפני חודש ינואר 2016 תילקח בחשבון התשואה המצטברת במסלול ברירת המחדל שהוגדר בתקנון הקרן בשנים אלו.

נתוני התשואות שיילקחו בחשבון יהיו זהים לנתונים שמפורסמים על ידי הממונה על שוק ההון באתר הפנסיה-נט, גמל-נט וביטוח-נט או בכל אתר אחר שיבוא במקום. בקרן פנסיה יתווסף לשיעור התשואה, שיעור העודף או הגרעון האקטוארי המצטבר שהוצג בדוחות הכספיים של הקרן בחמש השנים שקדמו למועד פרסום המכרז לבחירת קופת ברירת מחדל.

ג. שיעור דמי הניהול המוצעים על ידי החברה המנהלת - משקל דמי הניהול בבחירת קופת ברירת מחדל לא יפחת מ-50%; שיעור דמי הניהול המשוקלל יחושב לפי נוסחה זו:

$$Y + \frac{X}{20}$$

X - שיעור דמי ניהול מהפקדה.

Y - שיעור דמי ניהול מצבירה.

9. דירוג ההצעות בהליך התחרותי ובחירת זוכה

א. דירוג המציעים ייעשה כך שהמציע שהציע את ההצעה הטובה ביותר לגבי קריטריון מסוים יקבל את מירב הנקודות שבאותו קריטריון. יתר המציעים ינוקדו באופן יחסי למציע שקיבל את מירב הנקודות עבור אותו קריטריון, בהתאם לדוגמא שבנספח א'.

ב. המציע שייבחר יהיה המציע שקיבל את סך הנקודות הגבוה ביותר.

10. דירוג המשתנים לפי אוכלוסיות

- א. על אף האמור בסעיף 8(ב), מעסיק רשאי לחלק את המשקולת שקבע לתשואה כמפורט בסעיף האמור לתתי משקולות, באופן שיינתן משקל שונה לכל אחד ממסלולי השקעה תלויי גיל שבמסלול ברירת המחדל. חלוקת המשקולת כאמור תיעשה בתנאי שיועץ בלתי תלוי קבע בחוות דעת כתובה שהתפלגות הגילאים של עובדי המעסיק מצדיקה מתן משקל שונה לכל אחד ממסלולי השקעות תלויי גיל. חלוקת המשקולות כאמור תוצג לכלל המשתתפים בהליך התחרותי.
- ב. על אף האמור בסעיף 8(ג), מעסיק רשאי לחשב באופן שונה את שיעור דמי הניהול המשוקלל באופן שיינתן משקל שונה לדמי ניהול שייגבו מהפקדות ולדמי ניהול שייגבו מהיתרה הצבורה, אם בהתאם לחוות דעת שניתנה בכתב על ידי יועץ בלתי תלוי, מאפייני החיסכון של העובדים מצדיקים מתן יחס שונה לדמי ניהול מהפקדות ולדמי ניהול מהיתרה הצבורה. חלוקת משקולות כאמור תוצג לכלל המשתתפים בהצעה להליך תחרותי.

11. בחירת מספר קופות ברירת מחדל

- א. מעסיק רשאי לבחור לכלל העובדים קופת ברירת מחדל אחת לקצבה וקופת ברירת מחדל אחרת לקרן השתלמות, בהליכים תחרותיים נפרדים.
- ב. מעסיק רשאי לערוך הליכים שונים לבחירת קופת ברירת מחדל לקבוצות עובדים שונות, אם יועץ בלתי תלוי קבע בחוות דעת כתובה שלקבוצות העובדים מאפיינים שונים שמצדיקים ביצוע הליך תחרותי נפרד.
- ג. מעסיק רשאי לבחור ביותר מקופות ברירת מחדל אחת לקצבה לאותה קבוצת עובדים, אם יועץ בלתי תלוי קבע בחוות דעת כתובה כי לקבוצת העובדים מבנה שכר שמצדיק פיצול ההפקדות של כל אחד מהעובדים למספר קופות ברירת מחדל.
- ד. בחירה של מספר קופות ברירת מחדל, תחייב ביצוע הליך תחרותי נפרד שבו תיבחר כל אחת מקופות ברירת המחדל ללא תלות בקופת ברירת המחדל האחרת.

12. תנאים שיחולו על חברה מנהלת

- א. חברה מנהלת לא תתקשר בהסכם שלפיו קופה שבניהולה תהיה קופת ברירת מחדל אלא אם בחירת קופת ברירת המחדל נעשתה בהתאם להוראות חוזר זה.
- ב. התקיים בחברה המנהלת של קופת ברירת מחדל אחד התנאים האמורים בסעיף 7(ב) לאחר בחירתה כקופה כאמור, תחדל מלשמש קופת ברירת מחדל.
- ג. חברה מנהלת של קופת ברירת מחדל לא תתנה את הצטרפותו של עובד לקופה או את דמי הניהול שהוצעו על ידה בהליך התחרותי, בהצטרפות למוצרים אחרים שמשווקים על ידה או על ידי צד קשור לה.

13. דיווח

- א. חברה מנהלת תעביר מדי רבעון דיווח לממונה על הסכמי ברירת מחדל שבהם התקשרה עם מעסיקים לפי הטבלה שבנספח ב' לחוזר זה.

ב. דיווח כאמור בסעיף קטן (א), יועבר על גבי קובץ אקסל עד ליום ה-15 בחודש העוקב לחודש בו תם הרבעון באמצעות ממשק אינטרנטי בהתאם להוראות הממונה; עד לקביעת הוראות כאמור, יועבר הדיווח לכתובת הדואר האלקטרוני ElectedPension@mof.gov.il.

14. תחולה

א. הוראות חוזר זה יחולו על כל המעסיקים במשק והחברות המנהלות של קופות גמל לקצבה ושל קרנות השתלמות.

ב. על אף האמור בסעיף קטן (א), הוראות חוזר זה לא יחולו לגבי אלה:

1) קופה שנגבים בה דמי ניהול לפי הוצאות בפועל לרבות לעניין הפקדת תשלומים, צירוף עמיתים ובחירה של קופה כאמור על ידי מעסיק כקופת ברירת מחדל.

2) הסכם ברירת מחדל שהיה בתוקף במועד פרסומו של חוזר זה עד לתום תקופת ההסכם אך לא יאוחר מיום 31 במרץ 2019 – ובלבד ששיעורי דמי הניהול שנקבעו בהסכם כאמור או נגבים מכוחו לגבי עובד מסוים, אינם עומדים על שיעורי דמי הניהול המירביים הקבועים בהוראות הדין. יובהר כי לעניין זה תום תקופת ההסכם לא כוללת אפשרות להארכת תקופת ההסכם.

15. ביטול חוזרים

חוזר גופים מוסדיים 6-9-2016 שעניינו הוראות לעניין בחירת קופת גמל – בטל מיום פרסומו של חוזר זה.

16. תחילה

מועד תחילתו של חוזר זה ביום פרסומו.

דורית סלינגר
הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון

נספח א' - דירוג ההצעות בהליך התחרותי

להלן יפורט הליך דירוג ההצעות של החברות המנהלות בהתאם לקריטריונים שנקבעו :

1. הצעה שתדורג בקריטריון מסוים מבין הקריטריונים הקבועים בסעיפים כהצעה הטובה ביותר מבין כל ההצעות (לדוגמה, הצעה שבה דמי הניהול הם הנמוכים ביותר) תקבל עבור אותו קריטריון ציון שהוא שווה ערך למשקולת שקבע המעסיק.

2. הציון שיינתן לחברה מנהלת ששיעור דמי הניהול המשוקלל שהוצע על ידה בהליך התחרותי איננו השיעור הנמוך ביותר שהוצע בהליך כאמור, לגבי קריטריון דמי הניהול, ייקבע בהתאם לנוסחה שלהלן :

$$S_t = w * \frac{F}{f_t}$$

S_t - ציון החברה המנהלת להצעת דמי הניהול שהציעה ;

w - סכום המשקולת שקבע המעסיק לקריטריון דמי הניהול ;

F - שיעור דמי הניהול המשוקלל הנמוך ביותר שהוצע על ידי החברות המנהלות המדורגות ;

f_t - שיעור דמי הניהול המשוקלל שהוצע על ידי החברה המנהלת המדורגת.

3. הציון שיינתן לחברה מנהלת לגבי הקריטריונים הקבועים בסעיפים 8(א) ו- (ב), שלא דורגו כהצעות הטובות ביותר בהליך התחרותי, ייקבע בהתאם לנוסחה שלהלן :

$$S_t = w * \frac{y_t}{Y}$$

S_t - ציון החברה המנהלת לקריטריון הרלוונטי ;

w - סכום המשקולת שקבע המעסיק לקריטריון הנמדד ;

Y - ביצועי החברה המנהלת שדורגה כטובה ביותר בקריטריון שנקבע, לדוגמה, התשואה המצטברת הגבוהה ביותר ;

y_t - ביצועי החברה המנהלת המדורגת בקריטריון שנקבע, לדוגמה, התשואה המצטברת בהצעה המדורגת.

4. דוגמה לדירוג הצעה של חברה מנהלת המשתתפת במכרז (להלן - **החברה המציעה**) בהנחה שמעסיק קבע במכרז משקולות של 15% לשירות, 15% לתשואה ו-70% לדמי הניהול המוצעים במכרז. הצעת דמי הניהול הנמוכה ביותר במכרז עמדה על 1% מהפקדות ו-0.1% מצבירה (שיעור דמי ניהול משוקלל של 0.15%), ההצעה של החברה המציעה עמדה על 2% מההפקדות ו-0.2% מהצבירה (שיעור דמי ניהול משוקלל של 0.3%) ; התשואה המצטברת הגבוהה ביותר של חברה שהשתתפה במכרז עמדה על 50% והתשואה של החברה המציעה עמדה על 47% ; מדד השירות של החברה המציעה עמד על 78 נקודות והחברה דורגה במקום הראשון במדד זה -

משנתה	משקולת	ערך כמותי	דירוג	ציון
מדד שירות	15	78	1	15
תשואה מצטברת של קופת הגמל	15	47%	3	14.1=15*(47%/50%)
דמי ניהול	70	0.3%=0.2%+(2%/20)	2	35=70*(0.15%/0.3%)
סה"כ	100	לא רלוונטי	לא רלוונטי	64.1

נספח ב' - דיווח לממונה על הסכמי ברירת מחדל

להלן המידע שחברה מנהלת נדרשת לדווח לממונה מדי רבעון ביחס לכל אחד מהסכמי ברירת המחדל:

1. שם הקובץ

הקובץ יישא את השם הבא EPxxxxxxxx_Tnum_qqyy. xlsx כאשר:

1. xxxxxxxxxxxx מציין את מספר הזיהוי של החברה (ח.פ.);

2. T - מציין סוג דיווח (g-גמל, p-פנסיה);

3. num מציין את מספר אישור קופת הגמל;

4. qq - ציון מספר הרבעון המדווח (01,02,03,04);

5. yy - ציון השנה המדווחת;

6. סיומת הקובץ תהיה xlsx בלבד.

2. תוכן הקובץ

שם מעסיק	מספר מזהה מעסיק	מספר עובדים אצל מעסיק	שכר ממוצע	מועד תחילת ההסכם	מועד תום ההסכם	משקולת שירות	משקולת תשואה	משקולת דמי ניהול	ציון כללי	שיעור דמי ניהול מצבירה	שיעור דמי ניהול מהפקדה